

Tomasz Stempowski: Getto w „Konstancji”

16 czerwca 1940 r. Żydzi z Kutna i powiatu kutnowskiego zostali przymusowo przesiedleni do getta utworzonego w Kutnie na terenie nieczynnej cukrowni „Konstancja”.

[Holokaust](#) [Okupacja niemiecka](#) [Zbrodnie niemieckie](#)

16.06

Wysiedlanie kutnowskich Żydów do getta, 16 czerwca 1940 r. Fot. z zasobu IPN

Poprzedniego dnia polskim mieszkańcom tego miasta nakazano pozostanie przez cały dzień w domach, z wyjątkiem właścicieli wozów i koni, którzy na godzinę piątą rano mieli dostarczyć podwozy. Środków transportu było jednak za mało i wiele rodzin miało trudności z przewiezieniem swego dobytku. Nadzorujący przesiedlenie niemieccy policjanci wyszydzali i bili Żydów.

Relacja świadka

Po wojnie Łucja Stuczyńska, która też znalazła się w getcie, tak opisała ten dzień:

„O założeniu getta w «Konstancji» krążyły pogłoski, ale nikt nie był w stanie uwierzyć, że w starej nieczynnej fabryce i pięciu budynkach mieszkalnych, [Niemcy] umieszczą 7 tys. ludzi, to było nie do pomyślenia. Ale starszy burmistrz Schirman [Schürmann] przekonał wszystkich o tej okropnej prawdzie w ciągu kilku godzin. W niedzielę dn. 16 czerwca 1940 otrzymali Żydzi rozkaz natychmiastowego opuszczenia swoich mieszkań i przeniesienia się na «Konstancję». Dzień ten, uważam, pióro najzdolniejszego poety i pisarza nie zdołałoby opisać. Niezapomniany dzień. Przygnębienie, opuszczone twarze, ciągnący w asyście SA, gestapo, Hipo [Hilfspolizei] i innych bandytów tłum ludzi, którym nie szczędzono bicia, wlokące się z resztkami żydowskiego dobytku wozy, krzyk dzieci, szlochanie i bezradne załamywanie rąk kobiet, tłumoki i plecaki różnego

rodzaju niesione na plecach, tam garnek, tu połamane krzesło, łóżko czy inny grat, ryk zbirów szwabskich, to wszystko robiło tak okropne wrażenie, że człowiekowi, który tego nie widział, choćby miał najbujniejszą wyobraźnię, nie jest w stanie to utworzyć w pamięci. Najgorsze jednak rzeczy odgrywały się przy Zarządzie Miejskim, gdzie rozdawano podwody. Chwymano się desek, zatrzymywano konie, bito się, wyzywano się wzajemnie, każdy chciał być pierwszy, każdy zdawał sobie sprawę, że tylko ci, co pierwsi przybędą na «Konstancję», będą mogli mieć jaki dach nad głową. I tak też było. Miejsce na wstawienie łóżka pod jakimś dachem zdobywano siłą lub kto był naprawdę pierwszy. Rada Żydowska miała do dyspozycji dwa domy, z których jeden został przeznaczony na szpital i urzędy, a drugi otrzymywali członkowie Ältestenratu, urzędnicy i tacy, którzy dobrze mogli zapłacić. Z tego to powodu dom ten był przez bundystów zwany domem «lordowskim». Korytarze i strych, piwnice zajmowali ludzie różnego rodzaju.

Jakże smutny widok przedstawiała «Konstancja» pierwszego wieczoru. Najsilniejsi płakali, 95% było bez dachu nad głową. Głodne po tym tragicznym dniu dzieci usypiały na leżących tłumokach pościeli pod gołym niebem, przy nich w różnych pozach – jedne klęczały, drugie leżały – matki szeptały słowa modlitwy czy bólu lub patrzyły bezradnie na mężczyzn. Mężczyźni także różnie reagowali na tę niemą czy wypowiedzianą rozpacz. Słyszało się przekleństwa czy słowa «kiedy przyjdzie dzień zapłaty », jedni zaciskali pięści, drudzy zachowywali się jak kobiety. W oczach niektórych widać było jakieś silne postanowienie, zaciśnięte usta potwierdzały to prawdopodobnie. Zdawało się, że ich spojrzenia mówią: cierpimy, ale trzeba jakoś zaradzić, musimy w tych tragicznych warunkach umieć żyć. Pragnienie przeżycia miało taką siłę, że wynik różnych rozmyślań dał się widzieć nazajutrz..., w «Konstancji» zawrzało jak w ulu. Energiczniejsi zrozumieli, że skoro muszą tu żyć, muszą sobie to życie ułatwić. Jedni chwyтали się za robienie pałatek, inni wyrzucali żelastwo z fabryki, chcąc ustawić łóżko, bo łóżko było w getcie najniezbędniejszym meblem: na łóżku się spało, jadło, siedziało, ubierało, pod łóżkiem umieszczano statki kuchenne, rzeczy, żywność i inne konieczne rzeczy. Inni zbierali cegłę, by z cegły i gliny skombinować mieszkanie. Zachęcano tych, którzy nie mieli własnej inicjatywy.”

[Czytaj artykuł Tomasza Stempowskiego *Getto w „Konstancji”* na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Holokaust, Okupacja niemiecka, Zbrodnie niemieckie

Artykuł